

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

Qvæstio I. Quid sit actio, & quotuplex, & quid sit paßio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

tibus fundantur ut in albedine, & nigredine, &c.

3. Alio modo potest intelligi hæc proprietas non sumendo contrarietatem propriæ, sed late pro oppositione, & hæc est duplex, alia est relativa, alia est terminativa, illa intelligitur inter relationem unius extremi, & alteram correspondentem in alio extremo (ut optime explicat Pater Suarez) aut inter unum relatum, & correlativum eius, hæc inter relationem, & terminum eius, sed cum hoc discrimine quod oppositio terminativa est generalis omnibus relationibus etiam non mutuis, & sic formalissime convenit relationi ut sic, consistit autem hoc, quod relativum ut sic, & terminus habent inter se talem habitudinem, & conditiones ita distantes, ut necessario requirant inter se distinctionem, nam relativum est id quod aliud respicit, terminus autem est id quod respicitur ab alio, atque ita ex proprijs rationibus requirunt alicuiusmodi, ut sic dicam.

4. Oppositio autem relativa non est universalis (inquit Suarez) omnibus relationibus realibus vere, ac secundum rem, nam relationibus non mutuis non convenit, quamvis modo nostro concipiendi fingi posset, ac si conveniret, quod ad præsens nihil refert, inter relativa autem realia, ac mutua, ac relationes ipsas intercedit relativa oppositio, quæ non consistit in hoc quod una respiciat aliam ut terminum, quia iam utraque oppositio in unam coarctat oppositionem, sed in hoc quod una respiciat ut terminum id quod est fundamentum alterius, & è converso seu quod idem est, quia habent oppositas rationes, nam una refert suum subiectum ad aliud, alia vero è contrario refert illud aliud ad id quod erat subiectum alterius, ex qua talem inter se habent repugnantiam, ut non possint ambæ relationes vni, & eidem simul inesse, quia non potest unum, & idem esse fundamentum, & terminus respectu eiusdem.

5. Secunda proprietas est quod relatio suscipiat magis & minus, quæ ita intelligenda est, ut relatio non ratione sui, sed fundamenti suscipientis propriæ magis, & minus, dicatur etiam suscipere magis & minus, quia ipsa non potest intendi, & remitti in se formaliter loquendo cum essentialiter consistat in indivisibili, ut constat in relatione similitudinis, referente unum album ad aliud cum quo convenit, non solum in entitate albedinis, sed in gradibus, nomine ergo magis, & minus in relationibus non est propter realem varietatem, relatio enim æqualitatis, v.g. propriæ dictæ non suscipit magis, & minus, ut bene notavit Suarez ex Fonseca lib. 5. metaph. cap. 15. sect. 2. quia in indivisibili consistit, nam si ex duobus æqualibus alterum crescat, non sunt minus æqualia, sed perit æqualitas, inæqualitas vero esse potest maior, & minor propter maiorem, & minorem recessum à perfectæ æqualitate, si ergo dicuntur quedam relativa suscipere magis, & minus, id est, denominari magis, & minus, esset alia per accessum, vel recessum ab uno perfecto termino, non per intentionem, aut remissionem, tamen illæ relationes maioris, & minoris inæqualitatis, revera sunt diversæ, & non eadem, quæ augeatur, vel minuat, quia termini, & fundamenta earum sunt diversæ, & proportionales in

quibus consistunt sunt diversæ, sunt etiam diversæ, atque ita unaquæque in suo gradu inæqualitatis in indivisibili consistit.

Tertia proprietas est relata dici ad convertentem, hoc est mutuo inferri ex alio, ut est pater, ergo habet filium; est filius, ergo habet patrem.

Quarta proprietas constat ex supradictis, ubi explicuimus quo pacto relationes sint simul natura, cognitione, & definitione.

DISPUTATIO XIII.

De sex ultimis Prædicamentis.

QUESTIO I.

Quid sit actio, & quod sit actio, & quid sit passio.

PRI MA conclusio: actio est ratio formalis, per quam causa activa reducitur in actum, & denominatur agens, seu est actus ultimus causæ activæ, dicitur actus ultimus, ut rejiciatur omnis forma permanens, quæ mediante, agens operatur, sive hæc sit substantialis ut in compositis ex materia, & forma, sive accidentalis, cuiusmodi sunt potentia, & habitus, quibus mediantibus causa agit, sed non tanquam per ultimum actum, seu rationem formalem, sed tanquam per primum actum, solum enim actus secundus est ipsa actio, seu actus ultimus, nisi enim omnibus his principijs, quæ actus primos vocamus, superveniat actio, tanquam ultima ratio formalis nihil fiet.

Quod autem actio sit ratio formalis, &c. sic probatur, quia causa activa in actu primo præcise considerata non intelligitur agere, nec denominatur agens, sed potens agere, ergo per aliquam rationem formalem reducitur in actum à qua denominatur agens, & agere, sicut intelligitur per aliquam rationem formalem denominatur intelligens, & à potentia extrahitur in actum, sed hæc ratio formalis est actio, alias quam designat nominem dabit actio? aut quod effectum nominationem dabit actio? Probat minor, actio formale constituitur ergo. Probat minor, actio denominatur agens, ideo enim visio denominatur videns, & intellectus intelligens, quia visio est actio videndi, & intellectus intelligendi: ergo actio est essentialiter actus agens, ut agens est actio est essentialiter actus agens, per quem pater consequentia, quia ratio formalis per quam constituitur agens in actu, est essentialiter actus illius, sicut ratio formalis constituit agens in potentia est potentia illius: ergo actio, per quam reducitur agens ad actum est ratio formalis, & actus illius.

Primo dividitur actio in substantialem, & accidentalem; substantialis est productio substantiæ ut generatio hominis.

Actio accidentalis est productio alicuius accidentis.

cidentis ut productio caloris in aqua.

- 5 Actio substantialis dividitur in creationem, & eductionem: creatio est productio alicuius ex nihilo, id est nullo præsupposito subiecto, ut est productio animæ rationalis, & materiæ primæ.
- 6 Eductio est productio alicuius cum dependentia ab aliqua potentia materiæ ut productio animæ equi, & formæ lapidis quæ fuerunt productæ ex materia primæ, seu cum dependentia ab illa tanquam à subiecto.
- 7 Actio accidentalis dividitur in immanentem, & transeuntem, actio immanens est quæ remanet in ipsa potentia à qua oritur, quæque ex suo genere talis est, ut nunquam in alio subiecto fieri possit, ut intellectio, & dilectio, aliæ actiones solent etiam vocari immanentes, quæ tamen non reperiuntur in potentia à qua eliciuntur, manent tamen in eodem supposito, quales sunt productio speciei ab intellectu agente, productio habitus per actum, actio nutritiva, & augmentativa, actio transiens, quæ non remanet in principio à quo oritur, sive transeat in diversum suppositum, ut illuminatio dimanans in aëre, sive in distincta parte, aut potentia eiusdem suppositi, ut calefactio, quæ manus manum calefacit.
- 8 Item dividitur actio in vitalem, & non vitalem: actio vitalis est, quæ procedit à potentia animæ intrinsece perficiens illam, ut intellectio, visio, &c. actio non vitalis est, quæ à quovis alio principio emanat, ut calefactio.
- 9 Ultimo dividitur in successivam, & instantaneam: successiva actio est, quæ tempore mensuratur, & non fit simul ut calefactio; instantanea est quæ tota simul, & instanti fit.
- 10 Secunda conclusio: passio est ratio formalis, actusque secundus, à quo causa materialis seu subiectiva est, & denominatur patiens, & probatur sic.
- 11 Quia passio est ratio ob quam res aliqua fit ex subiecto, ut causa receptiva influente in effectum; hoc enim fit quoties terminus productus dependet ab alio principio, tanquam à sustentante, & cui communicet suam denominationem formalemque effectum, utrumque enim hoc petit passio, v.g. ignis per calefactionem, quæ est actio producit in ligno calorem, illa calefactio recepta in ligno est passio, quia lignum ex quo educitur calor est principium, à quo sustentatur calor ipse, & cui tribuit denominationem calidi, ideo enim creatio animæ rationalis non est passio, quia anima rationalis, quæ producit per ipsam, non dependet ab alio, ut à sustentante, & ideo, ut bene adnotant Doctores, Verbum Divinum patitur unionem hypostaticam, licet unio denominet Verbum unitum, quia non fit ex ipso.

QVÆSTIO II.

Quid sit situs, & quæ sint eius species.

- 1 ARIST. 5. met. cap. 19. sic describit situm sub ratione dispositionis, est ordo habentis partes, quæ descriptio sic elucidatur. Situs est quædam dispositio localis, conflurgens in to-

to ex tali partium vicatione, v.g. ex locatione partium omnium hominis in vno loco resultat in illis quidam modus, seu dispositio, ex eo quod vna pars sit extra locum alterius, & vna sit sursum, alia deorsum, &c. quæ dispositio seu ordo partium situs vocatur; unde essentialiter situs petit duo & esse in loco, & rem locatam habere partes, nam licet Angelus, v.g. in loco sit, cum tamen non habeat partes extra partes sursum, & deorsum, non potest habere dispositionem essentialiter requisitam ad situm, & licet ut adnotat Pater Suarez præsentia, seu vbi Angeli sit aliquo modo divisibile, & habeat partes in ordine ad locum, nihilominus cum tota substantia Angeli sit sub qualibet parte illius præsentia, nullo modo potest ei tribui situs, cum situs sit dispositio totius ex ordine partium in loco, res autem spiritualis, ut Angelus minime est totum coalescens ex partibus, & ideo non potest habere dispositionem illarum, quæ situs essentialiter est, nota pro certo habendum esse situm maxime proprie convenire animalibus, in quibus sunt partes diversarum rationum, & figurarum, & ex propria, & intrinseca virtute diversimodi componi possunt, in homogeneis non potest ita adverti hæc dispositio partium, & ideo illis non tam formaliter attribuitur.

Sub hoc prædicamento collocantur hæc species æquæ, vel inæquæ esse flexæ, aut recte cessio, & itatio.

QVÆSTIO III.

Utrum vbi sit denominatio extrinseca.

SECTIO I.

Sententia adversaria ponitur.

PRIMA sententia asserit vbi esse denominationem extrinsecam in locato à loco, & probatur primo.

Quia esse alicubi nihil aliud est, quam esse in aliquo loco: ergo forma huius prædicamenti, quæ res vbiatur, est ipse locus; unde erit denominatio extrinseca, cum locus in locato nihil ponat intrinsecum; forma autem denominandi ipsam entitatem, est proxima, vel remota respectu alicuius sine additione novæ entitatis; ergo esse hic, vel illic cum sit fundamentum illius approximationis, non erit entitas distincta à re, quæ approximata est, vel est alicubi.

SECTIO II.

Nostra sententia proponitur. Nostra conclusio.

Vbi non est denominatio extrinseca, sed intrinseca entitas modalis ex natura rei distincta ab ipsa re vbiata, seu præsentis loco, & probatur.

Primo,